

Diarienummer:
KFM 5452-2025

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se
carolin.jarlehag@regeringskansliet.se

Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8)

S2025/00568

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) ser positivt på att det lämnas förslag som syftar till att minska felaktiga utbetalningar och bekämpa bidragsbrott.

Sammanfattning

Kronofogden yttrar sig endast över de delar av promemorian som berör myndigheten. Myndigheten ser positivt på förslaget att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten ska kunna besluta om hel eller delvis nedsättning av en sanktionsavgift om det är oskäligt att avgiften tas ut med fullt belopp. Vidare tillstyrker Kronofogden de föreslagna bestämmelserna i 108 a kap. 10 och 13–15 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110, SFB) samt i 5 kap. 10 och 13–14 §§ lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd (STL), som reglerar när en sanktionsavgift faller bort och hur sanktionsavgiften ska hanteras. Kronofogden anser att beslut om sanktionsavgift som fattas av allmän domstol bör handläggas som allmänt mål. Därför ser myndigheten behov av en bestämmelse i 108 a kap. SFB och i 5 kap. STL som hänvisar till lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. (indrivningslagen). Myndigheten ser även behov av en bestämmelse i den föreslagna lagen (2025:000) om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott som hänvisar till bestämmelserna om verkställighet i 108 a kap. SFB och i 5 kap. STL.

Kronofogden bedömer att myndighetens hantering av obetalda sanktionsavgifter, till följd av en förväntad ökad ärendetillströmning, kommer att föranleda behov av it-utveckling som beräknas uppgå till 1,5 miljoner kronor. Kronofogden yrkar en ökning av anslaget med 1,5 miljoner kronor (engångsbelopp) för att täcka denna kostnad.

Postadress	Besöksadress	Telefon 0771-73 73 00
Box 1050	Esplanaden 1	www.kronofogden.se
172 21 SUNDBYBERG	172 67 SUNDBYBERG	kontakt@kronofogden.se

Utöver detta tillkommer kostnader för den ökade ärendetillströmningen. Dessa kostnader uppskattas till cirka 170 000 kronor under 2026, cirka 200 000 kronor under 2027 samt cirka 230 000 kronor under 2028.

Avsnitten 3.2.5, Nedsättning av sanktionsavgift

Kronofogden ser positivt på förslaget att Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten ska kunna besluta om hel eller delvis nedsättning av en sanktionsavgift om det är oskäligt att avgiften tas ut med fullt belopp. Detta är särskilt angeläget eftersom en sanktionsavgift kan riktas även mot personer med låg betalningsförmåga. Som utredningen anför kan ett beslut om sanktionsavgift, som påförs en enskild som inte kan betala, leda till att den enskilde blir skuldsatt.

Avsnitten 3.4 och 4.4, Verkställighet av sanktionsavgift

Eftersom förslagen och bedömningarna i avsnitten 3.4 och 4.4 rör samma rättsliga frågor lämnar Kronofogden ett gemensamt yttrande över dessa avsnitt. Kronofogden tillstyrker de föreslagna bestämmelserna i 108 a kap. 10 och 13–15 §§ SFB samt i 5 kap. 10 och 13–14 §§ STL, som reglerar när en sanktionsavgift faller bort och hur sanktionsavgiften ska hanteras. Detta under förutsättning att de synpunkter som myndigheten lämnar avseende dessa avsnitt beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Avsnitten 3.4.2 och 4.4.1, Samordning med verkställighet av återkrav

Utredningen bedömer att verkställighet av beslut om återkrav och beslut om sanktionsavgift bör samordnas. Kronofogden vill tydliggöra att eftersom varje beslut utgör en egen exekutionstitel, kommer en grundavgift att tas ut för respektive beslut på grund av vilken verkställighet söks även om besluten lämnas in för indrivning samtidigt. Detta i enlighet med 5 § förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten. Varje beslut kommer sedan att hanteras i ett separat mål. Kronofogden samordnar en gäldenärs samtliga mål som avser betalningsskyldighet för att verkställa dessa gemensamt.

Avsnitt 3.4.4 och 4.4.3, Delgivning

Utredningen anför att det kan finnas behov av att delgivningsregelverket ses över för att möjliggöra en effektivare hantering av bland annat beslut om sanktionsavgift. Kronofogden delar utredningens uppfattning och vill i sammanhanget framhålla att myndigheten, tillsammans med Domstolsverket och Försäkringskassan, har hemställt till regeringen om att närmare utreda

och överväga förbättrade möjligheter till delgivning.¹ Kronofogden välkomnar därför att regeringen har beslutat kommittédirektiv Åtgärder mot utebliven återbetalning av felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen (dir. 2025:24).

Avsnitt 3.4.5, Kvittning

Utredningen föreslår att 108 kap. 22 § första stycket sista meningen SFB ska ha följande lydelse: *"Avdrag får dock endast göras på ersättning som administreras av samma myndighet som fattat beslutet om återkrav och sanktionsavgift."* Kronofogden föreslår att meningen i stället ska ha följande lydelse: *"Avdrag får dock endast göras på ersättning som administreras av samma myndighet som fattat beslutet om återkrav och beslutet om sanktionsavgift."* Detta för att tydliggöra att det är fråga om två separata beslut.

Avsnitt 3.4.6 och 4.4.5, När en sanktionsavgift faller bort

Kronofogden noterar att utredningen anför följande: *"Numera gäller att en förvaltningsmyndighets beslut utgör en exekutionstitel som kan ligga till grund för verkställighet, se 3 kap. 20 § utsökningsbalken. Detta innebär att ett beslut av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten om återbetalning av felaktigt utbetald ersättning kan ligga till grund för verkställighet när beslutet fått laga kraft. När ett sådant återkrav lämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning utgör fordran ett allmänt mål."* Myndigheten vill påpeka att det rätteligen är 3 kap. 1 § 6 a utsökningsbalken (1981:774, UB) som reglerar att ett förvaltningsmyndighetsbeslut om betalningsskyldighet utgör en exekutionstitel som kan ligga till grund för verkställighet, och alltså inte 3 kap. 20 § UB. Vidare stämmer, såsom utredningen anför, att beslut om återkrav från Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten handläggs som allmänt mål. Detta enligt 1 kap. 6 § UB eftersom det rör sig om mål om uttagande av medel som staten har rätt till och som får utsökas utan föregående dom. Av 3 kap. 23 § andra stycket UB följer att beslutet om återkrav får verkställas först när det har vunnit laga kraft. Av första stycket i samma paragraf framgår att 3 kap. 20 § UB inte gäller i allmänt mål.

Även beslut om sanktionsavgift fattat av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten kommer att handläggas som allmänt mål enligt 1 kap. 6 § UB. Utredningen föreslår att också allmän domstol i mål om

¹ Hemställan om att utreda förbättrade möjligheter till delgivning (KFM 2026-2024).

bidragsbrott ska kunna besluta om en sanktionsavgift och att beslutet ska meddelas i en dom. Kronofogden anser att även sådana beslut bör handläggas som allmänna mål. Myndigheten menar dock att dessa beslut inte faller under definitionen av allmänt mål i 1 kap. 6 § UB och ser därför behov av en bestämmelse i 108 a kap. SFB och 5 kap. STL med exempelvis följande lydelse: *"Om en sanktionsavgift inte har betalats i rätt tid och beslutet har fått laga kraft, ska Försäkringskassan lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m."* En sådan bestämmelse skulle säkerställa att även sanktionsavgifter som beslutas av allmän domstol kan handläggas som allmänna mål hos Kronofogden (se vidare avsnitt 6.4 nedan).

Slutligen i denna del anser myndigheten att det bör övervägas om sanktionsavgifterna ska omfattas av 2 § indrivningslagen och därmed ges företrädesrätt vid löneutmätning. När det gäller beslut om sanktionsavgift fattat av allmän domstol vill myndigheten understryka att företrädesrätt enligt 2 § indrivningslagen endast kan aktualiseras för sanktionsavgifter som handläggs som allmänt mål.

Avsnitt 6.4, Handläggningen av åklagarens yrkande om sanktionsavgift

Utredningen föreslår att bestämmelserna i socialförsäkringsbalken och lagen om statligt tandvårdsstöd ska tillämpas vid allmän domstols prövning av frågan om sanktionsavgift ska påföras. Kronofogden utgår från att de föreslagna bestämmelserna som reglerar när en sanktionsavgift faller bort och hur sanktionsavgiften ska hanteras ska tillämpas även på sanktionsavgifterna som beslutas av allmän domstol. Om så är avsikten bör detta tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet, förslagsvis genom att följande bestämmelse införs i den föreslagna lagen om talan om administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott: *"Bestämmelser om verkställighet av sanktionsavgift finns i 108 a kap. 10, 14 och 15 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110) samt i 5 kap. 10, 13 och 14 §§ lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd."* En sådan bestämmelse skulle tydliggöra vad som gäller för berörda myndigheter och öka förutsebarheten för enskilda. Notera att bestämmelsen även behöver hänvisa till den av Kronofogden föreslagna bestämmelsen i avsnitt 3.4.6 och 4.4.5 ovan.

Avsnitt 6.4.3, Hantering av sanktionsavgift som beslutats i ett mål om bidragsbrott

Utredningen föreslår att Försäkringskassan ska sköta den fortsatta handläggningen för att verkställa en sanktionsavgift som har beslutats av

domstol i ett mål om bidragsbrott. Utredningen bedömer att någon bestämmelse om detta inte behöver införas. Kronofogden vill i denna del hänvisa till de av myndigheten föreslagna bestämmelserna i avsnitten 3.4.6 och 4.4.5 samt 6.4 ovan, av vilka det framgår att Försäkringskassan ska sköta den fortsatta handläggningen.

Avsnitt 11.4.7, Övriga förvaltningsmyndigheter

Kronofogden bedömer att myndighetens hantering av obetalda sanktionsavgifter, till följd av en förväntad ökad ärendetillströmning, kommer att föranleda behov av it-utveckling. Detta avser främst införandet av ett nytt medelslag med tillhörande filflöden i Kronofogdens system. Kostnaden för denna it-utveckling beräknas uppgå till 1,5 miljoner kronor. Kronofogden yrkar en ökning av anslaget med 1,5 miljoner kronor (engångsbelopp) för att täcka denna kostnad.

Utöver detta tillkommer kostnader för den ökade ärendetillströmningen. Dessa kostnader uppskattas till cirka 170 000 kronor under 2026, cirka 200 000 kronor under 2027 samt cirka 230 000 kronor under 2028.

Det här beslutet har fattats av rikskronofogde Fredrik Rosengren. Verksjurist Kinotha Asmar har föredragit ärendet. I den slutliga handläggningen har även biträdande rikskronofogde Cecilia Hegethorn Mogensen, verksamhetsdirektör verkställighet Mats Bengtsson, verksamhetsdirektör krav och betalning Tomas Höglund, verksamhetsdirektör överskuldsättning Kristin Alm, HR-direktör Maria Johansson, verksamhetsstödsdirektör Marie Olausson, kommunikationsdirektör Pernilla Gyllner, utvecklingsdirektör Daniel Jonsson och IT-direktör Annika Steffner deltagit.

Beslutet har godkänts digitalt och saknar därför underskrift.